

17.11.2017

Puolustusministeriö
annetaan lausuntopalvelu.fi:ssä

Puolustusministeriön lausuntopyyntö FI.PLM.2017-4279

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Puolustusministeriö on pyytänyt lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta. Liikenne- ja viestintäministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua asioissa. Liikenne- ja viestintäministeriö pitää tärkeänä, että henkilötietojen käsittelystä puolustusvoimissa säädetään laissa. Omaksuttu ratkaisu, jossa henkilötietojen käsittelyyn sovellettaisiin Puolustusvoimissa osittain omaa erityislainsäädäntöä ja osittain (nyt valmisteltavana olevaa) henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annettua lakia, on lainsäädännön sisällön hahmottamisen kannalta hieman hankalaa, huomioiden nyt ehdotetun henkilötietojen käsittelyä koskevan sääntelyn yhteyden myös valmistelussa olevaan sotilas- ja siviilitiedustelua koskevaan lainsäädäntöön.

Liikenne- ja viestintäministeriö on tarkastellut esityksessä ehdotettua sääntelyä perustuslain 10 §:ssä turvatus yksityiselämän suojan ja erityisesti 10.2 §:ssä suojatun luottamuksellisen viestin salaisuuden kannalta. Hallituksen esitysluonnoksen lakiehdotusten ja perusteluiden valossa ei ole täysin selvää, voivatko puolustusvoimien henkilötietorekisterit, erityisesti sotilastietorekisteri, jota koskeva sääntely sisältyy luonnoksen 13 §:ään, sisältää luottamuksellisen viestin salaisuuden suojan alaan kuluvia tietoja, kuten esimerkiksi sähköisen viestinnän sisältöä sellaisenaan (sähköposti- viestejä, tekstiviestejä jne.). Yksityiskohtaisissa perusteluissa on mainittu, että sotilastiedustelutehtävien suorittaminen edellyttää laajaa tiedonhankintaa, eikä kaikkien saatavien tietomassojen osalta ole välttämättä mahdollista arvioida välittömästi sitä, onko tieto tehtävän kannalta merkityksellistä vai ei. **Perusteluiden valossa ei ole selvää millaisia tietoja nämä tietomassat voivat sisältää tai viitataanko tietomassoilla esimerkiksi tietoliikennetiedustelun kohdentamisen seurauksena saatuun tietoon. Esityksen jatkovalmistelussa on tarkennettava sitä, voiko rekisteriin tal-**

lennettaviin tietoihin sisältyä luottamuksellisen viestin salaisuuden suojan alaan kuuluvia tietoja sekä sitä, millä kriteereillä yksittäisen henkilön viestinnän luottamuksellisuuden alaan kuuluvia tietoja voitaisiin lain mukaan tallentaa rekisteriin.

Jos tietomassoihin sisältyy tietoliikennetiedustelun seurauksena saatuja tietoja, liikenne- ja viestintäministeriö viittaa ehdotettua siviili- ja sotilastiedustelulainsäädäntöä koskevaan lausuntoonsa (LVM/866/02/2017). Kuten lausunnossa on todettu, tietoliikennetiedustelua vaikuttaisi olevan teknisten realiteettien ja tietoliikenteen toimintaperiaatteiden valossa vaikea toteuttaa ainakaan kovin tarkkaan kohdennetusti. Nyt tarkasteltavana olevan henkilötietojen käsittelyn osalta tämä voisi tarkoittaa sitä, että tietomassasta olisi vaikeaa tai mahdotonta erottaa yksinomaan tiedustelutehtävän kannalta olennaisia henkilötietoja. Tähän voi vaikuttaa esimerkiksi tietoliikenteen salaus, jonka purkaminen ei välttämättä onnistu edes viranomaisilta.

Luottamuksellisen viestin salaisuuden suoja on merkityksellinen myös, kun arvioidaan tiedustelutiedon luovuttamista toiselle valtiolle tai kansainväliselle järjestölle. Tietojen luovuttamisesta säädettäisiin luonnoksen mukaan lain 27 §:ssä, jonka mukaan Puolustusvoimat saisivat luovuttaa tietoja, mikäli se olisi välttämätöntä kansallisen turvallisuuden tai rikosten ennalta estämisen ja paljastamisen varmistamiseksi. Päätettäessä tietojen luovuttamisesta olisi lisäksi otettava huomioon henkilötietoja vastaanottavan valtion ihmisoikeustilanne, luovutuksen merkitys Suomen kansainvälisille suhteille sekä Suomea sitovat kansainväliset sopimukset ja muut velvoitteet. Luovutettaviin henkilötietoihin olisi tarpeen mukaan liitettävä ehtoja tietojen käyttötarkoituksesta ja jatkoluovuttamisesta. Pykälän toisen momentin mukaan Suomen kansalaisia tai Suomessa asuvia henkilöitä koskevien arkaluonteisten henkilötietojen luovuttaminen laajamittaisesti olisi kielletty.

Liikenne- ja viestintäministeriö katsoo esitysluonnoksen perustelujen valossa jäävän epäselväksi, voidaanko lain 27 §:n nojalla luovuttaa myös luottamuksellisen viestin salaisuuden suojan alaan kuuluvia tietoja. Pykälään lisätty kielto luovuttaa laajamittaisesti tiettyjä arkaluonteisia henkilötietoja on sinällään kannatettava, mutta jatkovalmistelussa olisi kuitenkin arvioitava tulisiko laajamittaisen luovuttamisen kielto ylettyä myös muuhun yksityiselämän suojan kannalta merkittävään tietoon. Tällaisia tietoja voivat olla sähköisen viestinnän sisällön lisäksi myös esimerkiksi sähköisen viestinnän käyttöön liittyvät tunnistamistiedot (ks. PeVL 18/2004 vp s. 6, yhdistetyt asiat C-293/12 ja C-594/12 Digital Rights Ireland para 37) riippumatta siitä ovatko ne arkaluonteisia henkilötietoja (yhdistetyt asiat C-293/12 ja C-594/12, Digital Rights Ireland para 33).

Liikenne- ja viestintäministeriö pitää tärkeänä, että esityksen jatkovalmistelussa arvioidaan huolellisesti vaikutuksia, joita kansalaisten ja yritysten

luottamuksellisen viestin salaisuuden suojan alaan kuuluvien viestintätietojen tallentamisella taikka niiden luovuttamisella valtioille tai kansainvälisille järjestöille olisi. Erityisen huolellisesti tulisi arvioida niitä vaikutuksia, joita laajamittaisilla Suomen kansalaisten tai Suomessa toimivien yritysten viestintätietojen luovutuksilla voisi olla.

Laura Vilkkonen
Osastopäällikkö, ylijohdaja

Piia Nyström
Neuvotteleva virkamies